

ע"פ 4770/14 - רוסלן (רוני) אגייב נגד מדינת ישראל, הורי המנוח משה אחייב

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייט

ע"פ 4770/14

לפני:
כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג

המערער:
רוסלן (רוני) אגייב

נ ג ד

המשיבים:
1. מדינת ישראל
2. הורי המנוח משה אחייב (פורמליים)

ערעור על הכרעת הדין וגזר הדין של בית המשפט
המחוזי בבאר שבע מיום 20.5.2014 בתפ"ח
50344-03-11 שניתנו על ידי כבוד השופטים: ר' יפה-
כ"ץ - סג"נ, א' ואגו ו' צלקובניק

תאריך הישיבה:
י"ט באב התשע"ה (4.8.2015)

בשם המערער:
עו"ד שמעון תורג'מן

בשם המשיבים:
עו"ד אבי וסטרמן
פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

1. ערעור על הכרעת הדין ועל גזר הדין של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (סגנית הנשיא ר' יפה-כ"ץ והשופטים א' ואגו ו' צלקובניק) בתפ"ח 50344-03-11 מיום 21.1.2014 ומיום 20.5.2014, בהתאמה, במסגרתם הורשע המערער פה אחד בעבירות קשירת קשר לפשע, לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק); סיוע לרצח, לפי סעיף 300(א)(2) בצירוף סעיף 31 לחוק העונשין; ובנהיגה ללא רישיון, לפי סעיף 10 לפקודת התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן: הפקודה). בגין עבירות אלה נגזר על המערער עונש של שמונה וחצי שנות מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור תוך שלוש שנים מיום שחרורו כל עבירה מסוג פשע; פסילה מלקבל ולהחזיק רישיון נהיגה למשך 3 שנים מיום שחרורו ממאסר; ופיצוי להורי המנוח בסכום כולל של 100,000 ש"ח.

רקע והליכים

2. עניינו של ערעור זה בפרשת רצח כפול שהתרחש בעיר באר שבע ביום 18.8.2010, כאשר נורו למוות משה אחייב (להלן: המנוח) וידידתו ורוניקה קו (להלן: המנוחה) בדירתו של המנוח (להלן: הרצח). נגד המערער ושלושה נאשמים נוספים הוגש כתב אישום המייחס להם עבירות נלוות לביצוע הרצח (להלן: כתב האישום). במקביל הוגש כתב אישום נוסף, במסגרת תפ"ח 50292-03-11, כנגד ארבעה נאשמים אחרים, המייחס להם במישרין את ביצוע עבירת הרצח.

כתב האישום

3. כתב האישום מיום 27.3.2011 כולל שלושה אישומים. הואיל והמערער זוכה מהעבירות בהן הואשם במסגרת האישומים השני והשלישי, יתמקד פסק דין זה באישום הראשון בלבד. על פי עובדות כתב האישום, תחילתה של הפרשה בקטטה שהתפתחה בין המנוח לבין שלושה אנשים ביום 12.8.2010 בפיצוציית "בון בון" (להלן: הפיצוצייה) בעיר באר שבע. המנוח הגיע לפיצוצייה בסביבות השעה 03:00 לפנות בוקר, ובסמוך לכך הגיע למקום רובשן שלומוב (להלן: רובשן), יחד עם שני חברים נוספים (להלן: השלושה). אחד מהשלושה נטל בקבוק שתיה חריפה מהפיצוצייה מבלי לשלם. אליק מטטוב (להלן: אליק) שהיה חברו של המנוח ועבד בפיצוצייה, שאל את השלושה מדוע הם אינם משלמים, ואלו השיבו לו כי הם "מסתדרים" עם בעל הפיצוצייה בנוגע לתשלום. עקב כך פרץ ויכוח מילולי בין המנוח לבין השלושה אשר גלש ל אלימות פיזית במהלכה ספגו כל המעורבים מכות אגרופים והמנוח נפגע בעינו מכסא שנזרק לעברו. אליק שניסה להפריד בין הניצים ספג אף הוא מכות אגרופים. המנוח הצליח לבסוף להתגבר על השלושה ועזב את המקום יחד עם חברו פריצקר.

4. ראוף שלומוב (להלן: ראוף), אחיו של רובשן, היה כלוא בזמן הרלבנטי בכלא אשל באותו אגף יחד עם האסיר מיכאל טנסקי (להלן: טנסקי). ביום 12.8.2010 התקשר טנסקי למ.מ. אשר לימים קיבל מעמד של עד מדינה בפרשה (להלן: עד המדינה). טנסקי ביקש לקבל פרטים מעד המדינה אודות הקטטה שהתרחשה בפיצוצייה. במסגרת שיחה זו ושיחות נוספות שנערכו בין השניים, טנסקי עודכן על כך שהמנוח היכה את רובשן וכי אביו של אליק, רומה אדמוב (להלן: רומה), הגיע לבאר שבע עם אנשים נוספים במטרה לפגוע ברובשן. נוכח הדברים שמסר עד המדינה לטנסקי גמלה בליבו של האחרון ההחלטה להמית את רומה או את המנוח. לשם כך פנה טנסקי לסרגיי אמירוב (להלן: סרגיי) וביקש ממנו להמית את אחד מהשניים. סרגיי נענה לבקשה זו ולשם ביצועה פנה לדימיטרי סקורודוק (להלן:

דימיטרי) ולאגור צ'רנוי (להלן: אגור) אשר נענו לפנייתו והסכימו להמית את רומה או את המנוח. על פי כתב האישום, בכך קשרו טנסקי, סרגיי, דימיטרי ואגור קשר להמית אחד מהשניים (להלן: הקשר).

5. במסגרת הקשר, ביום 16.8.2010 הורה טנסקי לעד המדינה לפגוש את סרגיי בקרית גת ולעדכן אותו בפרטי הקטטה, וציין כי סרגיי כבר יודע מה לעשות. כמו כן, הורה לו טנסקי להשיג דירה ולגשת לאדם בשם יבגני גרמן (להלן: יבגני) כדי לקבל ממנו כסף לביצוע הקשר. בו ביום, נסעו עד המדינה והמערער לקרית גת ונפגשו עם סרגיי (להלן: הנסיעה לקרית גת). לאחר שזה עודכן בתיאור הקטטה ובכך שברשות עד המדינה יש דירה בבאר שבע, אמר סרגיי לעד המדינה כי בשעות הערב יגיעו לבאר שבע שני בחורים. בהמשכו של יום זה נסעו עד המדינה והמערער ליבגני, בהתאם להוראותיו של טנסקי, וקיבלו ממנו 1,500 ש"ח. באותו יום, סמוך לשעה 19:20, הגיעו דימיטרי ואגור לבאר שבע. עד המדינה והמערער פגשו אותם, רכשו עבורם אוכל ושתייה, והובילו אותם לדירה ברחוב בר-גיורא בעיר (להלן: דירת המסתור).

6. המערער ועד המדינה הכירו את המנוח, וידעו כי הוא מתגורר ביחידת דיור בבאר שבע (להלן: בית המנוח). המערער הגיע בשעות הערב של אותו יום (16.8.2010) לבית המנוח, והזהיר אותו כי בעקבות הקטטה בה היה מעורב התקבלה החלטה להמיתו. הוא הוסיף ואמר, כי הגיעו אנשים מחוץ לבאר שבע במטרה להמיתו, מבלי שציין את זהותם של המתנקשים. הוא חזר על אזהרה זו בנוכחותם של אחיו של המנוח ואדם נוסף, ואף אמר למנוח כי עליו לעזוב את ביתו למספר ימים (להלן: שיחת האזהרה).

7. במסגרת הקשר האמור, באותו יום סמוך לשעה 23:30, הגיע סרגיי ביחד עם ולדימיר ליולקו (להלן: ולדימיר), לדירת המסתור שבה שהו המערער, עד המדינה, דימיטרי ואגור. ולדימיר החזיק באקדח חצי אוטומטי מסוג CZ 9 מ"מ (להלן: האקדח) שאותו מסר לסרגיי אשר הצטייד בו לשם ביצוע הקשר. בהמשך, הסביר סרגיי לדימיטרי ואגור, בנוכחות המערער ועד המדינה, כי עליהם להמית את רומה או את המנוח, וכי "צריך לעשות את זה בשביל אחינו הגדול ראוף". על פי כתב האישום, בשלב זה הצטרפו המערער ועד המדינה לקשר שתואר.

8. למחרת, ביום 17.8.2010 התקשר טנסקי מהכלא לעד המדינה אשר עדכן אותו כי ככל הנראה רומה איננו נמצא בעיר. עקב כך הורה טנסקי לעד המדינה כי עליהם להמית את המנוח. סמוך לשעה 23:30 באותו יום, התקשר עד המדינה לאכרם אבו עסא (להלן: אבו עסא) וביקש לרכוש ממנו כדורים לאקדח, וזאת לבקשת סרגיי, דימיטרי ואגור. סמוך לשעה 00:30 ביום 18.8.2010 נפגשו עד המדינה, דימיטרי, אגור והנאשם 4 בכתב האישום, עם אבו עסא בתחנת דלק הסמוכה לבית החולים סורוקה בבאר שבע, ורכשו ממנו עשרה כדורים לאקדח תמורת 100 ש"ח. רכישת כדורי האקדח התבצעה בנוכחותו של המערער (להלן: רכישת התחמושת). עד המדינה מסר לסרגיי את הכדורים שרכש וסרגיי הורה לו, לדימיטרי, לאגור, ולמערער להמית את המנוח באותו הלילה, ולאחר מכן להמית את רומה המתגורר בבתי-ים.

9. עד המדינה תיאר עבור סרגיי, דימיטרי ואגור (השניים האחרונים יכוננו להלן: המבצעים) פרטים שונים הנוגעים לבית המנוח ואף ערך עבורם שרטוטים של המקום. סרגיי הורה למערער להסיע אותו ברכבו יחד עם המבצעים ועד המדינה לביתו של המנוח. כן, הורה סרגיי לעד המדינה להצביע בעבורם על ביתו של המנוח. אף שלמערער אין ולא היה לו מעולם רישיון נהיגה, הוא הסיע את עד המדינה סרגיי והמבצעים, לקרבת ביתו של המנוח, כאשר דימיטרי מצויד באקדח הטעון בעשרה כדורים. המבצעים וסרגיי ירדו מהרכב והחלו לצעוד יחד עם עד המדינה, אשר כיוון אותם לעבר

בית המנוח, והראה להם את מיקומו מגבעה סמוכה המשקיפה עליו. סרגיי אמר למבצעים "תתחילו לפעול" והם ניגשו לביתו של המנוח בעוד סרגיי ועד המדינה ממתינים להם בסמוך. המבצעים נכנסו לבית המנוח ודימיטרי ירה בו מטווח קצר. כמו כן, הוא ירה במנוחה אשר שהתה באותה עת בבית המנוח, וזאת על פי כתב האישום, כדי להבטיח הימלטות מעונש בעקבות המתת המנוח. סך הכול ירה דימיטרי לעבר המנוחים שמונה כדורים אשר הובילו למותם תוך זמן קצר. המבצעים, סרגיי ועד המדינה נמלטו רגלית מהמקום עד הגיעם לדירת המסתור.

10. בגין מעשים אלו הואשם המערער בעבירות קשירת קשר לפשע, לפי סעיף 499(א)(1) לחוק; סיוע לרצח, לפי סעיף 300(א)(2) בצירוף סעיף 31 לחוק (להלן: עבירת הסיוע לרצח); גרם מוות ברשלנות, לפי סעיף 300(א)(2) בצירוף סעיף 34(א)(2) לחוק; עבירות נשק (נשיאת נשק), לפי סעיף 144(ב) רישא לחוק; הסתייעות ברכב לביצוע פשע, לפי סעיף 43 לפקודה; נהיגה ללא רישיון, לפי סעיף 10 לפקודה; עבירות בנשק (רכישה והחזקה), לפי סעיף 144(א) רישא לחוק; עבירות בנשק (הובלת נשק), לפי סעיף 144(ב) רישא לחוק. כתב האישום מפרט מעשים נוספים אשר בגינם הואשם המערער בעבירות הדחה בחקירה לפי סעיף 245(א) לחוק ושיבוש הליכי משפט לפי סעיף 244 לחוק, אולם המערער זוכה מעבירות אלה ולכן, כאמור, לא אדון בהן.

11. בתשובת המערער לכתב האישום הוא אישר את מרבית העובדות המפורטות בו, והתמקד בטענה בדבר העדר יסוד נפשי מצדו בעבירת הסיוע לרצח. המערער טען כי עד המדינה האדיר את חלקו ומעורבותו האמתיים של המערער בביצוע העבירות, במטרה להצטייר בעצמו כבעל חלק זוטר יותר בהתרחשות ו"לזכות" בהסכם עד מדינה. המערער כפר בכל העבירות שיוחסו לו, למעט עבירת נהיגה ללא רישיון, וטען כי מעולם לא היה חלק מהקשר לפגוע במנוח, לא כל שכן במנוחה, והוא אף פעל לסיכול פגיעה זו בשעה שהזהיר את המנוח מפני האיום הנשקף לו. בנוסף, המערער טען כי בעקבות שיחת האזהרה הוא סבר שהמנוח יעזוב את ביתו וכלל לא יימצא בסביבתו בשעה שיגיעו להתנקש בו. על כן, הוא סבר כי אין מקום להרשיעו נוכח היעדר מחשבה פלילית מצידו, עשיית כל שניתן בכדי למנוע את העבירה וטעות במצב דברים.

הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי

12. ביום 21.1.2014 הרשיע בית המשפט המחוזי את המערער בעבירות המפורטות בפסקה 1 לעיל, וביום 20.5.2014 גזר עליו את העונש האמור באותה פסקה.

13. בית המשפט המחוזי דן תחילה באישומו של המערער בעבירת קשירת קשר לפשע. נקבע כי יסודותיה של עבירה זו התקיימו מהרגע שבו המערער הבין כי הפעולות הלוגיסטיות בהן הוא משתתף נעשות כחלק מההכנות לרציחתם של רומה או של המנוח. בניגוד לכתב האישום בו נטען כי עבירת ביצוע הקשר התגבשה רק לאחר שיחת האזהרה, בית המשפט המחוזי קבע, כי ניתן לראות את המערער כחלק מקשר לביצוע רצח במועד מוקדם יותר – הפגישה עם סרגיי בקרית גת. זאת בהתבסס על מעורבותו בפגישה זו ובפעולות הלוגיסטיות שהתרחשו לאחריה, קרי, איסוף הכסף מיבגני, רכישת המצרכים עבור המבצעים והסעתם לדירת המסתור. נקבע כי אין דרישה שבשלב קשירת הקשר או ההצטרפות אליו, העבירה הספציפית שהקושרים חותרים אליה תהיה ברורה וידועה, ודי בכך שהצדדים לאותו "הסכם עברייני" הסכימו לפעול למען אותה מטרה בלתי כשרה. בענייננו, אמנם עד שלב מאוחר יחסית לא התגבשה תוכנית הרצח באופן סופי, ואף הייתה התלבטות האם להמית את המנוח או את רומה, אך עם זאת, לכל אורך הדרך הייתה ברורה התכלית לשמה פועלים – נקם על אירוע הקטטה בפיצוצייה והמתת מי מהדמויות בצד היריב. כן נקבע, כי

בשלב קשירת הקשר לא נדרשת מבחינה משפטית "חלוקת תפקידים" ברורה בין הקושרים באשר לאופן ביצוע העבירה. על כן, בית המשפט המחוזי פסק כי אין כל סתירה בין תפקידו של המערער כאחד הקושרים מן המניין בשלב ההכנה, לבין תפקידו המשני כמסייע בלבד בעת ביצוע העבירה. בית המשפט המחוזי עמד על כך שהיסוד הנפשי בעבירת קשירת קשר דורש כוונה להתקשר עם הצד השני וכוונה להגשים את המעשה האסור. נקבע כי המערער ממלא אחר שתי הדרישות הללו, וכי טענתו לפיה היו לו "חיבוטי נפש" בכל הנוגע להמתתו של המנוח איננה יכולה לסייע לו שכן במסגרת הקשר הראשוני היעד המרכזי לפגיעה היה בכלל רומה.

לפיכך, הורשע המערער בעבירת קשירת קשר לפשע.

14. לאחר שקבע כי המערער אשם בעבירת קשירת קשר לפשע, בית המשפט המחוזי עבר לדון באישום בעבירת הסיוע לרצח. נוכח הסכמת בא כוחו של המערער לכך שהסעת המבצעים לאזור ביתו של המנוח מקיימת את דרישת היסוד העובדתי בעבירת הסיוע, לא נדרש בית המשפט לדיון מעמיק בנוגע להתקיימותו של יסוד זה. עם זאת, בניגוד לעמדת המערער, קבע בית המשפט המחוזי כי סיועו אינו מתבטא רק בפעולת הסעה זו אלא גם במעשים שקדמו לה וביניהם, המפגש בקרית גת; איסוף הכסף מיבגני; איסוף המבצעים ושיכונם בדירת המסתור; ורכישת התחמושת. בית המשפט המחוזי קבע על בסיס העדויות שנשמעו בפניו, כי בסמוך לפעולת רכישת התחמושת היה מעורב המערער בפעולת סיוע נוספת, שלא צוינה בכתב האישום, במסגרתה היה נוכח במשא ומתן שלא צלח, לרכישת אקדח, ביישוב שגב שלום. בית המשפט קבע כי המערער היה מעורה בפרטי המשא ומתן לרכישת האקדח ואף השתתף בו (להלן: המשא ומתן בשגב שלום). על סמך כל פעולותיו של המערער נקבע כי הוא קיים מארג שלם של התנהלות אשר תכליתו הייתה "יצירת תנאים לשם עשיית העבירה", כלשונו של סעיף 31 לחוק העונשין, אשר מגדיר מיהו "מסייע".

15. המחלוקת העיקרית שנידונה בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, עסקה בהתקיימותו של היסוד הנפשי בעבירת הסיוע לרצח. המשיבה הסכימה כי אין ראיות לכך שהמערער ידע שהמבצעים הולכים לרצוח את המנוח כאשר הסיע אותם לסביבת ביתו של המנוח. לפיכך, נקודת המוצא הייתה כי הוא סבר שהוא מסיע את המבצעים, סרגי ועד המדינה לסביבת ביתו של המנוח, לטובת "סיוור מקדים" שנועד לקדם את הקשר לרציחת המנוח. בית המשפט המחוזי עמד על ההלכה שנקבעה ביחס ליסוד הנפשי בעבירות סיוע המונה שלושה רכיבים מצטברים: מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת; מודעות לכך שהמבצע העיקרי מבצע או עומד לבצע את העבירה; וכוונה לסייע. בכל הנוגע לרכיב השלישי – כוונה לסייע – הודגש, כי אין הכרח שהמסייע יחפוץ בכך שהעבירה תתמש אלא די בכך שהוא מודע לעובדה כי מעשהו עלול ברמת ודאות קרובה, לתרום לביצועה של העבירה העיקרית.

16. בית המשפט המחוזי קבע, כי המערער מילא את שלושת הרכיבים המצטברים לעניין קיומו של יסוד נפשי בעבירת הסיוע לרצח. לעניין הרכיב הראשון נקבע, כי המערער היה מודע לטיב התנהגותו המסייעת וידע כי הוא תורם במעשיו לביצוע העבירה העיקרית. בית המשפט נימק קביעה זו בכך שהמערער אשר היה תושב באר שבע והכיר היטב את ביתו של המנוח, ידע כי המבצעים אשר הגיעו מחוץ לעיר תלויים בו ובעד המדינה בכל הנוגע להבאתם לסביבת הבית ולהצבעה על מיקומו המדויק. ביחס לרכיב השני נקבע, כי המערער היה מודע לכך שהמבצעים עומדים לבצע את הרצח וכי ידיעתו על ביצוע העבירה הייתה ברמה מוחשית וקונקרטית דיה. בין השאר נקבע, כי המערער היה מודע לכך שאי הגעתו של רומה לבאר שבע הפכה את המנוח ליעד העיקרי של המבצעים, אשר החליטו כי המתתו תתבצע בביתו. כמו כן, נקבע כי על אף שהמערער לא ידע שהמבצעים יבצעו את העבירה במועד בו בוצע הרצח בפועל, הוא סבר וידע מבחינתו כי המתת המנוח תתבצע תוך זמן קצר מאוד – למחרת היום. בנוסף, המערער ידע כי נעשו הכנות ממשיות וקונקרטיות להמתת המנוח שכללו רכישת תחמושת וניסיונות הצטיידות בנשק חם. בנוגע להתקיימות הרכיב השלישי

נקבע, כי המערער לא היה בעל רצון פוזיטיבי ולא חפץ בהמתתו של המנוח, כפי שניתן ללמוד בין השאר מניסיונו להזהיר את המנוח מפני הצפוי לו. עם זאת, נקבע כי עובדה זו אינה משליכה על התקיימות היסוד הנפשי הדרוש להרשעה בעבירת הסיוע לרצח, שכן די בכך שהמערער היה מודע לכך שמעשיו עלולים ברמת ודאות קרובה לתרום לביצוע הרצח. בית המשפט המחוזי קבע, כי המערער ידע שהסעת המבצעים ל"סיוור מקדים" בשטח עלולה לתרום "בוודאות גמורה" לביצועה של העבירה. קביעה זו התבססה על הנימוק, שהוזכר גם ברכיב הראשון, לפיו המערער ידע שהמבצעים זקוקים לסיועו הן לצורך הסעתם והגעתם הפיזית לסביבת בית המנוח והן לשם הכוונתם לכתובתו המדויקת. נוכח דברים אלו בית המשפט המחוזי קבע, כי התקיימו במערער כל רכיבי היסוד הנפשי בעבירת הסיוע לרצח.

17. בית המשפט המחוזי התייחס בפסק דינו גם להתנהלותו של המערער לאחר ביצוע הרצח על אף שזו אינה מתוארת בכתב האישום. בית המשפט קבע כי לאחר הרצח הכפול ביצע המערער מספר פעולות שסייעו למבצעים: הבאת בגדים להחלפה עבור סרגיי, סיוע לדימה לשרוף שקית חפצים והבאת מנקה לדירת המסתור. מעשים אלו התבררו בעקבות עדות עד המדינה וחלקם אושרו בעדותו של המערער עצמו. בית המשפט המחוזי קבע, כי פעולות אלה אינן מהוות חלק אינטגרלי מהסיוע שהעניק המערער למבצעים לפני מעשה, אולם, נקבע כי הן מעידות בדיעבד על הלך רוחו ומודעותו של המערער לגבי תפקידו וחלקו באירועי הלילה. בהתבסס עליהן נמצא כי המערער עצם את עינו והעדיף להדחיק את האפשרות שהמנוח לא עזב את ביתו בעקבות שיחת האזהרה ועלול להיפגע אם המבצעים יתקלו בו במהלך "הסיוור המקדים".

18. נקודה נוספת שנידונה בפסק דינו של בית המשפט המחוזי היא השאלה בדבר "המועד הקובע" אשר ממנו ואילך מעשיו של המערער מהווים סיוע לעבירת הרצח. בית המשפט המחוזי קבע כי כל מעשיו של המערער מרגע הפגישה עם סרגיי בקרית גת ועד להסעת המבצעים לסביבת בית המנוח הינם בגדר סיוע, שכן בפגישה זו הוא כבר היה מודע לכוונה לרצוח את המנוח או את רומה. נמצא כי העובדה שבפעולות הראשונות זהות היעד להמתה לא הייתה ברורה עד סופה, איננה משנה שכן הלכה היא שלשם הקמת היסוד הנפשי הנדרש אין צורך להוכיח שהמסייע היה מודע לפרטי פרטים של העבירה ומספיקה ידיעה על "יעוד מוחשי" שלה.

19. עוד נידונה בבית המשפט המחוזי מידת מהימנותו של עד המדינה והצורך בראייה מסייעת לעדותו. נקבע, כי הרשעתו של המערער התבססה רובה ככולה על עדותו ולא על עדות עד המדינה, ועל כן דרישת הסיוע לעדות זו איננה רלבנטית לעניינו. כמו כן, בית המשפט קבע כי עד המדינה לא ניסה להשחיר את פניו של המערער ולהפלילו מעבר לעובדות שידע, אשר אותן הציג כהוויתן ולפי מיטב זכרונו.

לפיכך, הורשע המערער בעבירת הסיוע לרצח.

20. בנוסף, בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער גם בעבירה של נהיגה ללא רישיון, לפי סעיף 10 לפקודה, וזיכה אותו מיתר העבירות בהן הואשם: גרם מוות ברשלנות, לפי סעיף 300(א)(2) בצירוף סעיף 34(א)(2) לחוק; עבירות נשק (נשיאת נשק), לפי סעיף 144(ב) רישא לחוק; הסתייעות ברכב לביצוע פשע, לפי סעיף 43 לפקודה; עבירות בנשק (רכישה והחזקה), לפי סעיף 144(א) רישא לחוק; עבירות בנשק (הובלת נשק), לפי סעיף 144(ב) רישא לחוק; הדחה בחקירה לפי סעיף 245(א) לחוק; ושיבוש הליכי משפט לפי סעיף 244 לחוק.

21. בגזר דינו, בית המשפט המחוזי עמד על הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה ועל הנסיבות הקשורות בביצועה. בית המשפט המחוזי קבע, כי הערכים החברתיים המוגנים שנפגעו הם קדושת החיים והגנה על הפרט מפני פגיעה קטלנית, זדונית ומתוכננת היטב מראש. באשר לנסיבות הקשורות לביצוע העבירה, בית המשפט המחוזי התחשב לחומרה בתכנון שקדם לביצוע העבירה; בנזק שהיה צפוי ולנזק אשר נגרם בפועל; ובכך שהמערער היה מודע לסיוע המהותי שהוא מגיש למבצעים ולחלקו במזימה הנרקמת. עם זאת, בית המשפט שקל לקולה את חלקו היחסי של המערער בביצוע העבירה, וקבע כי לא מדובר בחוליה הדומיננטית בשרשרת העבריינית. כן ציין בית המשפט את העובדה שחלקו של המערער היה קטן מזה של עד המדינה, וכי האחרון אף השפיע עליו וגייס אותו מלכתחילה למעורבות בעניין. בנוסף, בית המשפט המחוזי התחשב לקולה בכך שהמערער הזהיר תחילה את הקורבן ואת משפחתו מפני האיום המרחף מעליו, ובכך שאין מדובר באדם שהיה חדור מוטיבציה והתלהבות להשלמת המיזם הפלילי בו נטל חלק. בית המשפט המחוזי קבע נוכח שיקולים אלו כי מתחם העונש ההולם נע בין שבע לאחת עשרה שנות מאסר. בקביעת העונש הקונקרטי בתוך המתחם, בית המשפט המחוזי קבע כי שיקולי הרתעת היחיד והרתעת הרבים מצדיקים החמרה בעונשו של המערער. תסקיר שירות המבחן נזקף אף הוא לחובתו של המערער שכן צוין בו כי הוא פיתח דפוסי חשיבה והתנהלות עברייניים, ועל כן הומלץ להרתיעו בדרך של ענישה מוחשית המציבה גבולות. לקולה התחשב שוב בית המשפט בניסיונו של המערער, לפחות בשלב הראשוני, להביא להרחקת המנוח מהזירה ובכך לסכל את הרצח המתוכנן. כמו כן, נזקף לזכותו של המערער חלקו הפחות בביצוע העבירה ביחס לעד המדינה אשר לא בא כלל על עונשו. בנוסף, נשקלו לקולה נסיבותיו האישיות של המערער, ובהן ילדותו הקשה; העדר עבר פלילי משמעותי ומכביד; והעובדה כי מדובר במאסרו הראשון. אשר על כן, נקבע כי יש לגזור את עונשו של המערער כאמור בפסקה 1 לעיל.

הערעור

22. המערער טוען כי שגה בית המשפט המחוזי משקבע כי במעשיו התקיימו יסודות עבירת הסיוע לרצח, בפרט בכל הנוגע להתקיימות רכיבי היסוד הנפשי בעבירה. ביחס לרכיב הראשון – מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת – הוא טוען, כי בשעה שהסיע את המבצעים לסביבת בית המנוח הוא כלל לא היה מודע לכך שהוא תורם לביצוע העבירה שכן מבחינתו המנוח כלל לא היה בביתו. ביחס לרכיב השני – מודעות לכך שהמבצע העיקרי עומד לבצע את העבירה – המערער טוען, כי מבחינה סובייקטיבית הוא לא סבר כי המבצעים יכולים לבצע את העבירה. בנוגע לרכיב השלישי – כוונה לסייע – המערער סבור, כי רכיב זה אינו מתקיים בעניינו נוכח קביעתו של בית המחוזי לפיה לא הייתה לו מטרה או רצון להביא למות המנוח, והוא אף הזהיר אותו לגבי התכנון להמיתו מבעוד מועד. כמו כן, טוען המערער כי הוא לא היה מודע לכך שהסעת המבצעים עלולה לתרום לרציחתו של המנוח ברמה של אפשרות קרובה לוודאי, שכן הוא סבר כי המנוח עזב את ביתו וכי המבצעים אינם חמושים. בנוסף, לדידו של המערער, אפילו אם הוא סבר בעת הסעת המבצעים כי הם ינסו להמית את המנוח ביום המחרת, ממילא הוא לא חשב שהדבר יעלה בידם, שכן הזהיר את המנוח כי עליו להסתלק מביתו למספר ימים.

23. עוד טוען המערער כי שגה בית המשפט המחוזי משקבע כי פעולות הסיוע של המערער החלו כבר בפגישה עם סרגיי בקרית גת, בעוד שבכתב האישום נטען כי עבירת קשירת הקשר התהוותה רק בשלב מאוחר יותר בדירת המסתור. המערער מצייין כי מבחינה לוגית עבירת הקשר קודמת לעבירת הסיוע ועל כן מסקנה לפיה מעשי הסיוע החלו עוד לפני קשירת הקשר, היא מסקנה שגויה. בנוסף, המערער חולק על מספר קביעות עובדתיות של בית המשפט המחוזי. לדידו, לא הוכח בערכאה הדיונית כי הוא רכש מזון עבור המבצעים ושיכן אותם בדירתו. לגרסתו, עד המדינה

הוא זה אשר שילם על המצרכים ושיכן את המבצעים בדירת המסתור, ואילו המערער עצמו רק הסיע את עד המדינה ממקום למקום על פי בקשתו.

24. המערער טוען לחלופין גם לעניין העונש, וגורס כי היה מקום להקל בעונשו בשל מספר סיבות וביניהן, העובדה כי הוא לא רצה במותו של המנוח ואף ניסה להזהירו מפני הסכנה הנשקפת לחייו; חלקו היחסי הקטן בביצוע העבירות; והקונפליקט בו היה מצוי המערער בין סיכון חייו לבין הרצון להגן ולמנוע את המתת המנוח. כמו כן, טוען המערער כי לא היה מקום להטיל עליו פיצוי כספי שכן מדובר באקט עונשי גרידא המנוגד לתכליות אליהן כיוון המחוקק. הוא סבור כי ראוי ששאלת הפיצוי תתברר בהליכים אחרים ולא במסגרת ההליך הפלילי.

25. המשיבה, מנגד, ביקשה לדחות את הערעור, וטענה כי קביעותיו ומסקנותיו של בית המשפט המחוזי מבוססות היטב בחומר הראיות, וכי אין מקום להתערב בהן. המשיבה גורסת כי כל פעולותיו של המערער מרגע הפגישה עם סרגיי בקרית גת ואילך נעשו על רקע ידיעתו שנרקמת תוכנית לרצוח את המנוח או את רומה. עוד נטען כי דבריו של המערער בחקירתו במשטרה מעידים כי הבין היטב במה עוסק המפגש עם סרגיי בקרית גת, ושומטים את הקרקע תחת טענתו כי בשלב זה טרם ידע כי מתוכנן ביצוע רצח. בניגוד לטענות המערער, לעמדת המשיבה הוא היה המשתמש העיקרי בדירת המסתור והיה שותף מלא לרכישת המצרכים עבור המבצעים.

26. המשיבה סבורה כי שיחת האזהרה שערך המערער למנוח פועלת אך ורק לחובתו שכן היא מלמדת על עומק מודעותו לתכנית הרצח. לטענת המשיבה, העדויות השונות בנוגע לשיחת האזהרה מצביעות כי למערער הייתה ידיעה ממשית אודות כוונתם הקונקרטי של המבצעים, אותם הסיע לדירת המסתור מוקדם יותר, לרצוח את המנוח בטווח הזמן הקרוב מאוד. עוד טוענת המשיבה כי גם לאחר שיחת האזהרה המשיך המערער לפעול במסגרת הקשר והיה נוכח, בין היתר, בשיחות שהתקיימו בדירת המסתור בנוגע לקידום התוכנית העבריינית. כמו כן, המשיבה גורסת כי המערער הסיע את עד המדינה ואת המבצעים לקנות נשק בשגב שלום ואף היה מעורב בשיחה הנוגעת למשא ומתן לרכישת הנשק, וכן ברכישת תחמושת בתחנת הדלק בבאר שבע. בנוסף, לעמדת המשיבה הסעת המבצעים לסביבת ביתו של המנוח תרמה תרומה ממשית וחשובה לביצוע העבירה.

27. המשיבה סבורה כי התקיימו במערער כל רכיבי היסוד הנפשי של עבירת הסיוע לרצח. לשיטתה, העובדה שהמערער לא חפץ במותו של המנוח ואף הזהיר אותו, אינה מעלה או מורידה בשאלת התקיימות היסוד הנפשי, שכן היסוד החפצי הנדרש בעבירת הסיוע מתייחס לעצם הסיוע ולא לביצוע העבירה העיקרית. לגרסת המשיבה, המערער ביצע את כל פעולותיו במטרה לסייע למבצעים, ועל כן מקיים אף את הרכיב של מטרה לסייע. לחלופין, המשיבה טוענת כי המערער היה מודע לכך שהתנהגותו עשויה, בהסתברות קרובה לוודאי, להרים תרומה לביצוע העבירה ועל כן ממילא התקיימה בו "הלכת הצפיות" המהווה תחליף לכוונה.

28. המשיבה טוענת כי אין מקום להתערב בעונש שנגזר על המערער נוכח חומרת העבירות בהן הורשע; השבר שנגרם למשפחת המנוח בעקבות הרצח והעובדה שטרם שולם לה הפיצוי; המלצתו של שירות המבחן על ענישה מוחשית ומציבת גבולות; והעובדה כי המערער אינו נוטל אחריות על מעשיו. כמו כן גורסת המשיבה, כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר התחשב לקולה בשיחת האזהרה הן בשלב קביעת המתחם והן בשלב גזירת העונש בתוך המתחם. המשיבה סבורה כי נסיבה זו קשורה אך ורק לקביעת מתחם העונש ההולם, שכן היא חלק מנסיבות ביצוע העבירה. משכך נטען כי בית המשפט המחוזי הקל עם המערער יתר על המידה ואין כל מקום להתערבות נוספת.

דין והכרעה

29. בראשית דבריי אציין כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי הוא נכון וראוי בעיניי ולא מצאתי מקום להתערב בו. פסק הדין מבוסס ומנומק כדבעי, וכפי שיפורט להלן, לא מצאתי כי נפלו שגיאות בדרך הסקת המסקנות שבו או כי נתקיימה עילה אחרת הקוראת להתערבותנו.

עבירת הסיוע לרצח

היסוד העובדתי

30. ערעורו של המערער מופנה, ברובו הגדול, כלפי הרשעתו בעבירת הסיוע לרצח. סעיף 31 לחוק העונשין מגדיר מיהו "מסייע":

"מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע".

הסיוע לדבר עבירה נבדל מן הביצוע הישיר בכך שהוא מתבטא בתרומה עקיפה לביצוע העבירה אשר נעשית בידי אדם אחר (ש"ז פלר "על זיקה סיבתית, סיוע לדבר עבירה ו'סיוע להתאבדות' בפרט" עיוני משפט כ(2) 511, 516 (1996)). זוהי עבירה נגזרת אולם עצמאית, ועל כן היא כוללת הן יסוד עובדתי והן יסוד נפשי (יורם רבין ויניב ואקי דיני עונשין כרך א' 621 (מהדורה שלישית, 2014) (להלן: רבין וואקי)). היסוד העובדתי כולל רכיב התנהגותי ושני רכיבים נסיבתיים. הרכיב ההתנהגותי דורש "עשיית מעשה"; הרכיב הנסיבתי הראשון, עניינו בעיתוי הסיוע אשר נדרש להיות "לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה"; והרכיב הנסיבתי השני דורש את תחילת ביצוע העבירה על ידי המבצע העיקרי (ע"פ 320/99 פלונית נ' מדינת ישראל פ"ד נה(3) 22, 31 (2001) (להלן: הלכת פלונית); ע"פ 4800/11 מגיס נ' מדינת ישראל (31.1.2013) (להלן: עניין מגיס); רבין וואקי, עמ' 622-630).

31. המערער ממקד את רוב טענותיו באי-התקיימות היסוד הנפשי בעבירת הסיוע לרצח, ואינו חולק על קביעת בית המשפט המחוזי לפיה הסעת המבצעים לסביבת ביתו של המנוח עולה כדי סיוע מבחינת היסוד העובדתי של העבירה. עם זאת, המערער חולק על חלק מקביעותיה העובדתיות של הערכאה הדיונית בנוגע לפעולות הנוספות שביצע לפני הרצח. לדידו, הטענה שהוא רכש מצרכים עבור המבצעים ושיכן אותם בדירת המסתור היא "טענה מופרכת שלא הוכחה כלל", כלשונו. עוד טוען המערער כי דירת המסתור הייתה של עד המדינה והוא עשה בה שימוש רק לעיתים, ועל כן לא היה מקום לקבוע כי הוא זה אשר "שיכן" בה את המבצעים. בנוסף, המערער טוען כי הוא שימש מעין נהג לעד המדינה ולא עשה דבר מעבר לכך.

32. טענות אלה דינן להידחות. הלכה ידועה היא, כי ערכאת הערעור לא תתערב בממצאי מהימנות ובממצאים

עובדתיים שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, אשר שומעת את העדים ובוחנת את התשתית הראייתית כולה, והוא יעשה כן רק במקרים חריגים, כאשר קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות את התערבותה או כאשר הגרסה העובדתית שנתקבלה על ידי הערכאה הראשונה אינה מתקבלת על הדעת (ראו: ע"פ 9308/12 עיסא נ' מדינת ישראל, פסקה 63 (30.7.2015); ע"פ 4519/11 שיחרייב נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (4.5.2015); ע"פ 2848/14 סיגר נ' מדינת ישראל פסקה 26 (12.11.2014); ע"פ 1310/12 שוורצמן נ' מדינת ישראל פסקה 28 (3.11.2014)). המקרה שלפנינו איננו מהווה חריג לכלל זה. בית המשפט המחוזי קבע כי אמנם קניית המצרכים שולמה מהכסף שהחזיק עד המדינה, אולם המערער נטל חלק פעיל באירוע זה והסיע את המבצעים יחד עם עד המדינה למקום רכישת המצרכים. כן נקבע, כי דירת המסתור הייתה בשימוש העיקרי של המערער, וכי הוא הסיע את המבצעים אליה ושיכן אותם שם יחד עם עד המדינה. אינני מוצא מקום להתערב בממצאים עובדתיים אלו אשר קבעה הערכאה הדיונית על סמך המסד הראייתי שהונח לפניו והתרשמותה הבלתי אמצעית מגרסאות העדים ומהימנותם.

33. לפיכך, אני מקבל את קביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה מעשיו של המערער - נסיעתו עם עד המדינה לקרית גת ואיסוף הכסף מיבגני; רכישת המצרכים וההובלה לדירת המסתור; הסעת המבצעים לרכוש תחמושת; והסעתם לסביבת בית המנוח, ממלאים אחר דרישות היסוד העובדתי של עבירת הסיוע לרצח. מעשים אלו בהחלט תרמו ליצירת תנאים לביצוע העבירה ובכך התקיים הרכיב ההתנהגותי. בנוסף, הם מקיימים גם את הרכיבים הנסיבתיים של עבירת הסיוע לרצח, שכן הם התרחשו לפני עשיית העבירה העיקרית, וזו אכן בוצעה על ידי המבצעים העיקריים. על כן, אעבור עתה לדון ביסוד הנפשי של עבירת הסיוע לרצח.

היסוד הנפשי

34. היסוד הנפשי של עבירת הסיוע לרצח מורכב משלושה רכיבים: מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת; מודעות לכך שהמבצע העיקרי מבצע או עומד לבצע את העבירה; ומטרה לסייע. לטענתו של המערער, בית המשפט המחוזי סגה משקבע כי הם התקיימו בעניינו, והוא סבור כי בשל אי-התגבשות היסוד הנפשי של עבירת הסיוע לרצח, לא היה מקום להרשיעו בעבירה זו. אדון להלן ברכיבים אלו לפי סדרם.

מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת

35. רכיב היסוד הנפשי הראשון של עבירת הסיוע לרצח הוא מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת. במילים אחרות, נדרש להוכיח כי לעושה ישנה מודעות לכך שהפעולה שעשה תורמת לביצוע העבירה העיקרית (הלכת פלונית, עמ' 32; עניין מגיס, פסקה 10; ע"פ 11131/02 יוסופוב נ' מדינת ישראל פ"ד נח(3) 917, 928-929 (2004) (להלן: עניין יוסופוב)). המערער טוען, כאמור, כי בעת הסעת המבצעים לסביבת בית המנוח הוא לא היה מודע לכך שמעשהו תורם לביצוע העבירה העיקרית. לטענתו, הוא סבר בשעה זו כי המבצעים אינם חמושים ואינם מתכוונים להמית את המנוח ביום זה, וכן סבר כי לנוכח אזהרתו עזב המנוח את ביתו.

36. דינה של טענה זו להידחות. בית המשפט המחוזי קיבל את הגרסה המקלה עם המערער, לפיה בשעת הסעת המבצעים הוא לא היה מודע לכך שהם התחמשו באקדח. עוד נקבע, כי המערער הסכים להסיעם רק לאחר שסרגיי שכנע אותו שמטרת הנסיעה היא לאסוף מידע ולערוך מעין "סיור מקדים" על מנת לקדם את הקשר להמתת המנוח. די בעובדות אלה, בהן הודה המערער, כדי לקבוע את מודעותו לכך שמעשהו תורם לביצוע העבירה העיקרית. המערער

ממלא אחר הרכיב הראשון של היסוד הנפשי שכן היה מודע לכך שהסעת המבצעים לסביבת ביתו של המנוח מסייעת להם בקידום תכניתם להמיתו. הסעת המבצעים תרמה לביצוע העיקרי הן מהפן הלוגיסטי-פיזי של ההגעה לסביבת בית המנוח והן מהפן של הצבעה ואיתור ביתו של המנוח עבור המבצעים, שלא היו אנשי המקום. אמנם, המערער סבר בטעות שתרומתו באה לידי ביטוי בהסעת המבצעים לסיור מקדים, בעוד שבפועל מעשיו תרמו להסעתם לביצוע הרצח. אולם, יודגש כי "טעות" זו איננה משנה לעניין התקיימות הרכיב של מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת, שכן די בכך שהמערער היה מודע כי מעשיו תורמים ומקדמים את התוכנית העבריינית שנרקמת, וכך אכן הוכח.

מודעות לכך שהמבצע העיקרי מבצע או עומד לבצע את העבירה

37. רכיב היסוד הנפשי השני הוא מודעות לכך שהמבצע העיקרי מבצע או עומד לבצע את העבירה. אין די בידעה על אפשרות תיאורטית כי מבצע העבירה העיקרית יבצעה או נכון לבצעה אלא מודעותו צריכה להיות כלפי עבירה בעלת ייעוד מוחשי. עם זאת, אין הכרח כי המערער יהיה מודע לכל פרט ופרט מפרטי העבירה (עניין מגיס, פסקה 10; עניין יוסופוב, בעמ' 930). המערער טוען כי מבחינה סובייקטיבית הוא לא סבר כי המבצעים יכולים לבצע את העבירה "בשים לב לחוסר הארגון המובהק... והעדר כלים מתאימים לבצע את זממם..." (פסקה 96 לנימוקי הערעור).

38. דינה של טענה זו להידחות גם כן. מודעותו של המערער לכך שהמבצעים עומדים לבצע את העבירה עולה בבירור מחומר הראיות, כפי שקבע בית המשפט המחוזי. המערער היה מודע לפרטים רבים בתוכנית העבריינית שנרקמה, ובהם: זהות המבצעים והעובדה שמטרת בואם לבאר שבע הייתה להביא למותו של אחד המעורבים בקטטה שהתרחשה בפיוצציה; החלטתם של הקושרים להמית את המנוח בטרם ינסו להמית את רומה, שכן האחרון לא נכח בבאר שבע; המקום שנבחר להמתת המנוח – ביתו בשכונת נחל בקע או למצער בסמיכות לביתו; התחמשותם של המבצעים בכדורי אקדח וניסיונותיהם הנחושים לשים את ידם על נשק חם אשר ישמש ככלי הרצח.

39. מודעותו של המערער לפרטים אלו מלמדת על מודעותו לקונקרטיזציה של התוכנית העבריינית. בשלב שבו הוא הסיע את המבצעים לסביבת בית המנוח, ואף בשלבים שקדמו לכך, מודעותו הייתה כלפי "עבירה בעלת ייעוד מוחשי". אמנם, נקבע כי בשעה שהמערער הסיע את המבצעים הוא סבר כי מטרת הנסיעה היא עריכת סיור מקדים בסביבת ביתו של המערער, אולם לצד זאת הוא סבר והיה מודע לכך שהעבירה עצמה עתידה להתבצע בטווח הזמן הקרוב. בעדותו בבית המשפט המחוזי, נשאל המערער מדוע הוא סירב תחילה להסיע את המבצעים לסביבת בית המנוח והתרחצה רק לאחר מסכת שכנועים מצד סרגיי ועד המדינה. על כך הוא השיב "אני יודע שהם רוצים לפגוע במשה [המנוח - ס.ג.]. יום, יומיים, זה לא באותו יום". מכאן יוצא, שבנוסף למודעותו של המערער לפרטי העיקריים של העבירה הוא גם היה ער לכך שהיא צפויה להתבצע בתוך סד זמנים קצר ביותר. אשר על כן, אני מוצא כי התקיים במערער גם רכיב היסוד הנפשי השני של עבירת הסיוע לרצח.

40. דומה כי יש מקום להתייחס בחלק זה לטענה נוספת שהשמיע המערער. לטענתו, שגה בית המשפט המחוזי כאשר קבע כי מעשי הסיוע לרצח החלו עוד לפני המועד בו נטען בכתב האישום כי המערער הצטרף לקשר להמתתו של המנוח. המערער גרס, כי מצב דברים זה איננו מתקבל על הדעת מבחינה לוגית שהרי "אדם לא יכול לסייע לביצוע עבירה לפני שהוא כלל מודע לאפשרות התקיימותה" (פסקה 68 לנימוקי הערעור). גם דינה של טענה זו להידחות. כזכור, על פי כתב האישום המערער הצטרף לקשר להמית את המנוח ביום 16.8.2010 בשעות הלילה, לאחר שביקר

בערב בביתו של המנוח וקיים עמו את שיחת האזהרה. לצד זאת, קבע בית המשפט המחוזי כי מעשיו של המערער טרם שיחת האזהרה, וביניהם, הנסיעה לקרית גת, הנסיעה אל יבגני ורכישת המזון עבור המבצעים, מהווים חלק ממעשי הסיוע לרצח. בניגוד לטענתו של המערער דברים אלו אינם מעוררים כל סתירה. בשונה מכתב האישום, בית המשפט המחוזי קבע כי עבירת קשירת הקשר לפשע התגבשה מהרגע שבו הבין המערער שהפעולות הלוגיסטיות בהן הוא משתתף נעשות במסגרת ההכנות לביצוע הרצח. בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע כי "בוודאי היה זה קודם לקיום שיחת האזהרה" (עמ' 25 להכרעת הדין). על כן, אינני מוצא כל סתירה בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בין העיתוי בו התגבשה עבירת קשירת הקשר לבין העיתוי אשר ממנו ואילך מעשיו של המערער עולים כדי סיוע לעבירת הרצח.

מטרה לסייע

41. רכיב היסוד הנפשי השלישי והאחרון של עבירת הסיוע הוא מטרה לסייע או כוונה לסייע. בהלכת פלונית נפסק כי הרכיב "מטרה לסייע" מתייחס לסיוע עצמו ולא לביצוע העבירה העיקרית:

"נמצא, כי עבירת הסיוע מתקיימת מקום שהמסייע מודע לכך שהתנהגותו תורמת להגשמת העבירה העיקרית, וכי המבצע העיקרי עומד לבצעה, הלכה למעשה, תוך שהמסייע עושה כן מתוך מטרה לסייע למבצע העיקרי, גם אם לא מתקיים אצל המסייע הרצון שהמבצע העיקרי יממש את מזימתו" (שם, פסקה 29; ההדגשות הוספו - ס.ג.).

לשון אחר, ייתכנו מקרים בהם אדם פועל במטרה לסייע לביצוע העבירה העיקרית על אף שאינו חפץ בהתממשותה של עבירה זו. אולם, משפעל במטרה לסייע לביצועה מתקיים בו היסוד הנפשי הנדרש לצורך עבירת הסיוע (ע"פ 2219/14 פלוני נ' מדינת ישראל פסק דינה של השופטת א' חיות (16.11.2014) (להלן: עניין פלוני)).

42. יצוין, כי את רכיב המטרה לסייע ניתן להוכיח גם באמצעות "הלכת הצפיות". בית משפט זה עמד על כך כי מודעות המסייע לכך שהתנהגותו עלולה, ברמה של ודאות קרובה, לתרום לביצועה של העבירה העיקרית, יכולה להוות תחליף מהותי לכוונה מצדו:

"לעיתים המסייע מודע לטיב התנהגותו המסייעת ולקיום הנסיבות הרלוונטיות, אך אינו מעמיד לנגד עיניו את מטרת הסיוע אף שמטרה זו מתבקשת, ברמת הסתברות של ודאות קרובה, ממודעותו של המסייע לטיב התנהגותו המסייעת ולקיום הנסיבות הרלוונטיות. במצב דברים זה יש מקום להחיל את הלכת הצפיות אשר פותחה בפסיקה... אכן, מודעות שהתנהגותו של המסייע עשויה, קרוב לוודאי, להוות תרומה מסייעת למבצע העיקרי, שקולה כנגד המטרה לסייע לו, הנדרשת בהוראת הסיוע" (הלכת פלונית, עמ' 35. ראו גם: עניין יוספוב, עמ' 930; ע"פ 3767/05 פלוני נ' מדינת ישראל (21.7.2008); ע"פ 7580/02 ג'אבר נ' מדינת ישראל (22.9.2005); רבין וואקי, עמ' 634).

43. תחילה אציין, כי דרך המלך לבחינת התקיימות רכיב המטרה בעבירת הסיוע היא בבחינת המטרה לסייע למבצע העיקרי, זאת טרם פונים לבחינתה של הלכת הצפיות. בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער בהתבסס על הלכת הצפיות מבלי לדון בשאלה האם המערער פעל במטרה לסייע למבצעים. במקרה שלפנינו, שוכנעתי כי ממילא חלה הלכת הצפיות ועל כן אינני מוצא לנכון לבחון בשלב הערעור האם התקיימה אצל המערער מטרה לסייע. אולם, פטור בלא כלום אי אפשר ולפיכך אייחד מספר מילים לסוגיה זו.

44. המערער טוען כי שיחת האזהרה שקיים עם המנוח, וקביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה הוא לא חפץ במותו, שוללים את התקיימותו של רכיב המטרה לסייע. אולם אין בידי לקבל טענה זו, שכן היא אינה מתיישבת עם ההלכה הפסוקה שנקבעה ביחס ליסוד הנפשי בעבירת הסיוע. כאמור לעיל, בהלכת פלונית נקבע כי המישור החפצי בעבירת הסיוע מתייחס לרצונו של המסייע לסייע למבצע העבירה. אין דרישה כי המסייע יחפוץ בביצוע העבירה העיקרית או כי ירצה בהתממשותה.

45. מקובלת עליי קביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה המערער לא חפץ במותו של המנוח, קביעה אשר מבוססת בין היתר על אותה שיחה בה הזהיר המערער את המנוח מפני הסכנה הנשקפת לו. אולם, קביעה זו איננה שוללת, כפי שמבקש לטעון המערער, את התקיימותו של רכיב המטרה. השאלה עליה היה מקום להשיב היא האם המערער ביצע את הפעולות המתוארות לעיל, ובפרט את הסעת המבצעים, מתוך מטרה לסייע למבצעי עבירת הרצח.

46. בעניין פלוני עמדה השופטת א' חיות על כך שעבירת הסיוע עשויה להתגבש גם במקרים בהם לא מתקיים אצל המסייע הרצון שהמבצע העיקרי יבצע את זממו:

"ייתכנו מקרים שבהם פועל נאשם במטרה לסייע בביצוע העבירה העיקרית, למשל מתוך לחץ חברתי או מתוך בצע כסף, למרות שאינו חפץ בהתממשותה של עבירה זו. אך משפעל במטרה לסייע בביצועה מתקיים בו היסוד הנפשי הנדרש לצורך עבירת הסיוע" (ההדגשה הוספה - ס.ג.).

הסיטואציה בה היה מצוי המערער תואמת את מצב הדברים שתיארה השופטת א' חיות בעניין פלוני לעיל - אמנם המערער לא חפץ בהתממשות העבירה אך דומה כי פעל במטרה לסייע לביצועה בין השאר מתוך לחץ חברתי. הדברים נלמדים מתוך עדותו בפני בית המשפט המחוזי:

"אז הוא [סרגיי - ס.ג.] אומר לי אנחנו לא נוסעים לעשות כלום, אתה יודע שאין לנו כלום... לא יודע איך שכנע אותי, לא יודע, בסופו של דבר שכנע אותי..." (פרוטוקול דיון מיום 23.12.2012, עמ' 135 (להלן: פרוטוקול); ההדגשות הוספו - ס.ג.).

אם כן, סבורני, מבלי להכריע בעניין, כי ישנו בסיס ראיתי להוכחת מטרתו של המערער לסייע בביצוע העבירה העיקרית. נדמה כי העובדה שהמערער ניאות להסיע את המבצעים, לאחר מסכת שכנועים מצדם, על אף שידע כי הסעתם תסייע לביצוע העבירה העיקרית, מעידה על מטרתו לסייע בביצוע העבירה.

47. מכל מקום, ניתן להוכיח, כאמור, את רכיב "המטרה לסייע" באמצעות הלכת הצפיות כפי שעשה בית המשפט המחוזי. במקרה שלפנינו, המערער טוען כי לא ניתן להחיל הלכת הצפיות מאחר שהוא לא היה מודע לכך שהסעת המבצעים עלולה לתרום לרציחתו של המנוח ברמה של ודאות קרובה. כזכור, לגרסתו, הוא סבר כי המנוח עזב את ביתו וכי המבצעים ממילא אינם חמושים ועל כן אינם יכולים להוציא את מזימתם לפועל.

48. בית המשפט המחוזי קבע, כאמור, כי המערער היה מודע לכך שהסעת המבצעים לסביבת ביתו של המנוח,

אפילו לסיור מקדים בשטח, תתרום בוודאות קרובה, ואפילו גמורה, לביצוע העבירה. סבורני, כי צדק בית המשפט המחוזי גם בקביעה זו ואינני מוצא מקום להתערב בה. המערער היה ער לכך שהמבצעים אינם מכירים את אזור מגוריו של המנוח ואת ביתו בפרט. גם אם סבר כי המבצעים אינם עומדים להמית את המנוח באותה העת, הוא היה מודע לכך שהסעתם לסביבת ביתו של המנוח תאפשר להם לערוך הכנות הכרחיות לקראת ביצוע עבירת הרצח. מודעותו של המערער לכך שהסעת המבצעים תאפשר להם לקדם ולתכנן את ביצוע עבירת הרצח נלמדת מעדותו בערכאה הדיונית:

"אז הוא [סרגיי - ס.ג.] אומר לי אנחנו לא נוסעים לעשות כלום, אתה יודע שאין לנו כלום... אז רק נראה מה השטח, איפה, ומה, צריכים לפחות להתקדם קצת..." (שם, עמ' 135, ההדגשות הוספו - ס.ג.).

49. לא זו אף זו, המערער ועד המדינה העידו שניהם כי המערער סירב תחילה להסיע את המבצעים לביתו של המנוח ונעתר לבסוף לבקשה רק לאחר שכנועים רבים מצדו של סרגיי. חוסר הרצון הראשוני של המערער להסיע את המבצעים עשוי ללמד על מודעותו לכך שפעולה זו עלולה לתרום בוודאות קרובה לרציחתו של המנוח. המערער נשאל במהלך עדותו מדוע סרב תחילה להסיע את המבצעים על אף שסבר כי הם אינם חמושים. על כך השיב המערער:

"אני בעיקרון לא רציתי לנסוע איתם לנחל בקע כי אנשים מכירים אותי... ואני יודע שהם רוצים לפגוע במשה [המנוח - ס.ג.], יום, יומיים, זה לא באותו יום" (שם, עמ' 135-136, ההדגשות הוספו - ס.ג.).

עינינו הרואות כי מודעותו של המערער והלך רוחו באותה עת, נלמדים מעדותו ללא כחל וסרק. המערער היה מודע לכך שהמבצעים מתכוונים להמית את המנוח ולכך שהסעתם לסביבת ביתו של המנוח תתרום לביצוע התוכנית. למרות זאת, המערער התרצה בסופו של יום, הסיע אותם וסייע להם בכך לבצע את תוכניתם העבריינית.

50. מודעותו של המערער לכך ש"הסיור המקדים" תורם לביצוע העבירה ומהווה שלב משמעותי בדרך לביצועה, נלמדת גם מהמשך עדותו. המערער נשאל מדוע עד המדינה לא לקח את הטלפון הסלולרי שלו עמו ל"סיור המקדים", כפי שנוהגים לעיתים עבריינים לפני ביצועה של עבירה. על כך השיב המערער: "להכין את השטח זו גם עבודה אפשר להגיד, זה גם אחד מההתארגנות" (שם, עמ' 138). מדברים אלו יוצא כי המערער היה מודע לכך שהסעת המבצעים באותה עת עלולה לתרום בוודאות קרובה לרציחתו של המנוח שהרי אף לתפיסתו מדובר בשלב הכרחי בדרך לביצוע העבירה.

51. גם אין בידי לקבל את טענתו של המערער לפיה הוא לא היה מודע לכך שהמנוח יימצא בביתו בזמן "הסיור המקדים". קביעותיו של בית המשפט המחוזי בהקשר זה ועדותו של המערער מלמדות כי הוא היה מודע לאפשרות שהמנוח יימצא בביתו בזמן הסיור המקדים, ולכל הפחות חשד בכך ונמנע מלהסיר את חשדו. ראשית, בית המשפט המחוזי קבע כממצא עובדתי כי מלבד שיחת האזהרה, המערער לא ביצע שום פעולה פוזיטיבית נוספת להבטחת שלומו של המנוח ולא בירר בשום שלב האם אכן עזב את ביתו.

שנית, המערער טען בעדותו בבית המשפט המחוזי, כי לאחר שהוריד את המבצעים בסביבת ביתו של המנוח הוא ניסה להתקשר אליו כדי לוודא שהוא אכן עזב את ביתו. טענה זו נדחתה על ידי בית המשפט המחוזי והמערער אינו

עומד עליה עוד. עם זאת, עדותו של המערער בהקשר זה עשויה לשפוך אור על מודעותו בערב ביצוע הרצח. המערער סיפר בעדותו כיצד פעל לאחר שהוריד את המבצעים בסביבת ביתו של המנוח:

"התקשרתי למשה [המנוח - ס.ג.], משה היה לו טלפון מנותק, התקשרתי לארתור [בן דודו של המערער - ס.ג.]. בשביל לראות איפה הוא כדי שיעזור לי בטלפון של בני [אחיו של המנוח - ס.ג.]. ... שידע מה קורה, אם הוא החביא אותו? מה קורה בכלל? ושהם [המבצעים - ס.ג.] פה באזור, שיהיה זהיר קצת" (שם, עמ' 136).

המערער נשאל מדוע הוא ניסה להזהיר את המנוח אם ממילא סבר כי המבצעים אינם חמושים ולא מתכוונים לפגוע בו באותו ערב. על כך הוא השיב:

"אני בעצמי יודע בן אדם יכול לפגוש את האויב שלו, עם אבן אפשר להרוג... כי היום אנשים הורגים עם, סתם לוודא, קצת להיות בטוח... פשוט רציתי לוודא אם הכל בסדר" (שם, עמ' 137).

52. מעדות זו ניתן להסיק שתי מסקנות העומדות בסתירה לטענות שמעלה כעת המערער לפנינו. ראשית, המערער חשד כי המנוח נמצא בביתו ופעולותיו לא נעשו מתוך ידיעה ברורה שהמנוח אכן עזב את ביתו ונמצא במקום בטוח. שנית, המערער חשד שהמבצעים עלולים לפגוע במנוח גם מבלי שהצליחו לשים את ידם על נשק חם. על אף שהמערער חשד כי המנוח נמצא בביתו והיה מודע לכך שמעשיו עלולים ברמה של ודאות קרובה לתרום לביצוע עבירת הרצח, הוא הסיע את המבצעים למחוז חפצם בקרבת ביתו של המנוח. על כן, אני מוצא כי הלכת הצפיות חלה בעניינו של המערער, ומקובלת עליי קביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה רכיב "המטרה לסייע" התקיים.

אשר על כן, סבורני כי כל רכיבי היסוד העובדתי והנפשי של עבירת הסיוע לרצח מתקיימים במקרה שלפנינו. בהתאם לזאת, אני מוצא כי צדק בית המשפט המחוזי כאשר הרשיע את המערער בעבירה זו, ואיני רואה מקום להתערב בקביעתו.

עבירת קשירת הקשר

53. בנימוקי הערעור ציין המערער שעיקר ערעורו מופנה כנגד הרשעתו בעבירות הסיוע לרצח וקשירת קשר לפשע. למרות זאת, הן בנימוקי הערעור והן בדיון שבפנינו לא העלה המערער טענות קונקרטיות ביחס להרשעתו בעבירת קשירת קשר לפשע. נדמה כי טענות המערער בעניין זה מתמקדות בשאלה מתי הוא הצטרף לקשר ולא בשאלה האם הוא הצטרף לקשר. כך, למשל, בדיון שבפנינו התייחס בא כוחו של המערער להתרחשויות ביום 16.8.2010 כאשר חזר המערער לדירת המסתור לאחר שקיים את שיחת האזהרה בביתו של המנוח:

"ב-23:30 בלילה מגיע סרגיי. אז המערער מצטרף לקשר. רק אז נולד הקשר. ב-23:00 לאחר האזהרה. חברי אומר בעיקרי טיעוניו שזה לא משנה מה כתב הערעור אומר ומתי ייחסנו לו את הקשר והרי זה סלע המחלוקת. זו המסגרת. אם הקשר מתחיל רק בלילה למה ניתן להניח לרעת המערער שההצטרפות שלו היתה לפני כן?" (פרוטוקול הדיון מיום 4.8.2015, עמ' 5 ש' 15-18, ההדגשות הוספו - ס.ג.).

54. למרות התמקדותו של בא כוח המערער בשאלת העיתוי בו הצטרף המערער לקשר, אבחן בנוסף אליה, גם את שאלת הצטרפותו של המערער אליו. אבהיר מיד, אינני מוצא מקום להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה המערער אכן הצטרף לקשר, ואף עשה זאת בשלב מוקדם יותר מזה המתואר בכתב האישום. אך בטרם אסביר את נימוקי אעמוד בקצרה על יסודותיה של עבירה זו.

55. סעיף 449(א)(1) לחוק העונשין שכותרתו "קשר לפשע או עוון" מגדיר כך את העבירה:

"(א) הקושר קשר עם אדם לעשות פשע או עוון... דינו-

(1) אם העבירה היא פשע - מאסר שבע שנים או העונש שנקבע לאותה עבירה, הכל לפי העונש הקל יותר".

השופט ע' פוגלמן עמד על יסודותיה של עבירה זו בע"פ 8416/09 מדינת ישראל נ' חרבוש, פסקה 50 (9.6.2010):

"ביסוד עבירת הקשר עומדת התחברות בין שני אנשים או יותר שנועדה להביא לביצועו של פשע או עוון... התחברות זו, אין דינה כדין התקשרות חוזית ואין היא מצריכה את רמת המסוימות הנדרשת לשם עריכת הסכם מחייב בדיון האזרחי (ראו ע"פ 446/01 רודמן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 33, 25 (2002); ע"פ 461/92 זכאי נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(2) 588, 580 (1993)). עם זאת לשם הוכחת ביצועה של העבירה, נדרשת התביעה להראות כי בין הצדדים נרקם רצון משותף לבצע בצוותא עבירה מסוג מסוים... באשר ליסוד הנפשי הטמון בעבירת הקשר, נדרשת התביעה להוכיח כי הנאשם התכוון להתקשר עם הצד השני וכי במסגרת ההתקשרות, התכוון הוא להביא להגשמת המעשה האסור" (ע"פ 3338/99 פקוביץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 667 (2000); ע"פ 10946/03 עיסא נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(2) 33 (2005)).

עבירת הקשר הינה עבירה עצמאית בעלת קיום נפרד, ואין מדובר בעבירה הנגזרת מהעבירה המושלמת. על כן, ניתן להעמיד לדין את העושה, הן בגין עבירת הקשר והן בגין העבירה המושלמת, ובענייננו עבירת הסיוע לרצח, ובלבד שלא יוטלו עונשים מצטברים בעקבות הרשעתו בשתי העבירות (ע"פ 1272/13 אכטילאת נ' מדינת ישראל (11.11.2013)).

56. בתמצית ניתן לומר כי יסודות העבירה הם אלו: היסוד העובדתי מתבטא בהסכמה בין שני אנשים או יותר לעשות מעשה פשע; היסוד הנפשי של העבירה הוא ההסכמה לפעול עם הצד האחר לקשר למען המטרה הפסולה וכוונה שהמטרה הפסולה של הקשר תוגשם (ע"פ 11068/08 סנקר נ' מדינת ישראל פסקה 21 (12.7.2010) (להלן: עניין סנקר); ע"פ 611/80 מטוסיאן נ' מדינת ישראל, פ"ד לה(4) 85, 114 (1981)).

57. על רקע דברים אלו, סבורני כי צדק בית המשפט המחוזי כאשר הרשיע את המערער בעבירת קשירת קשר לביצוע פשע. כמו כן, מקובלת עליי קביעתה של הערכאה הדיונית לפיה המערער הצטרף לקשר כבר במהלך ביצוע הפעולות הלוגיסטיות שקדמו לשיחת האזהרה וביניהן: הנסיעה לקרית גת והשיחה עם סרגיי; הנסיעה ליבגני ואיסוף

הכסף עבור קידום הקשר; איסוף המבצעים; רכישת המזון עבורם; והסעתם לדירת המסתור. מסקנה זו נלמדת מדברים שמסר המערער עצמו בחקירתו כמו גם מהראיות הנסיבתיות. כך, המערער נשאל בחקירתו ביום 21.3.2011 מה היה תוכן השיחה במפגש שנערך עם סרגיי בקרית גת. על כך השיב "את השיחה עצמה אני לא זוכר, פשוט את הקטע מתי הייתי בקרית גת נזכרתי. מ' [עד המדינה - ס.ג.] יותר דיבר ואני לא זוכר מה היה בשיחה עצמה". כאשר התעקש החוקר לשמוע את נושא השיחה הסתבר שהנושא היה ידוע היטב למערער, גם אם לא לפרטיו. המערער השיב כי:

"זה היה על רצח, על מה להתנשק איתו? את השיחה עצמה אני לא זוכר" (ת/20 ש' 13-14).

זאת ועוד, עד המדינה תיאר כי הוא והמערער השאירו את המכשירים הניידים שלהם ברכב בזמן שהלכו להיפגש עם סרגיי (פרוטוקול דיון מיום 26.3.2012, עמ' 65 (להלן: פרוטוקול עד המדינה)). התנהגות זו מעידה כי המערער היה מודע לכך ששיחתם עם סרגיי איננה שיחה תמימה ועומדות מאחוריה כוונות פליליות. המערער העיד בעצמו על הנוהל לפיו "פושעים", כלשוננו, לא לוקחים עימם את הטלפונים הניידים כאשר הם מבצעים פעילות עבריינית (פרוטוקול, עמ' 138 ש' 6 ו-22).

טיב היחסים בין עד המדינה לבין המערער הוא ראייה נסיבתית נוספת לכך שהמערער היה מודע לתוכן השיחה בין עד המדינה לבין סרגיי, כמו גם לטיבן ומהותן של יתר הפעולות הלוגיסטיות בהן השתתף באותו יום, אשר נועדו לקדם את רציחתם של המנוח או של רומה. המערער טען בעדותו כי הוא ועד המדינה לא הסתירו דבר אחד מהשני והיו שותפי סוד מלאים (פרוטוקול, עמ' 116 ש' 5) עד המדינה חזר למעשה בעדותו על אותם הדברים שמסר המערער ואישר את גרסתו (פרוטוקול עד המדינה, עמ' 111 ש' 4). על כן, אין בידי לקבל את גרסתו של המערער לפיה רק עד המדינה היה מודע לכך שהפעולות הלוגיסטיות שבוצעו לפני שיחת האזהרה נועדו לקדם את ביצועו של מעשה הרצח. סבורני, כי מארג ראיתי זה מבסס מעבר לספק סביר את היסוד העובדתי שבעבירת קשירת הקשר קרי, הסכמה בין שני אנשים או יותר לעשות מעשה פשע.

58. יוער ויוזכר, כי ככל שאנו מתקדמים על פני ציר הזמן, הראיות לקיומה של עבירת קשירת קשר לביצוע פשע רק הולכות ומתחזקות, ונראה שלפחות מבחינת התקיימות היסוד העובדתי אף המערער עצמו אינו חולק שהוא אכן השתייך לקשר שכזה. באשר להוכחתו של היסוד הנפשי, אסתפק בציון שתי נקודות מרכזיות אשר די בהן להוכחת התקיימותו של יסוד זה. ראשית, בשלבים המוקדמים של תכנון הרצח ובעת השתכללותה של עבירת קשירת הקשר, היעד המרכזי לנקמה על אירועי הקטטה בפיצוצייה היה רומה ולא המנוח. דברים אלו נלמדים מעדותו של המערער אשר נשאל מי היה להבנתו היעד לביצוע העבירה נכון ליום 16.8.2010, לפני שיחת האזהרה:

"ש. ... באותו יום אתה מבין שהאנשים באו לפגוע במי?

ת. ברומה.

ש. ברומה או במשה [המנוח - ס.ג.]?

ת. ברומה, בעקרון הם היו נעולים על רומה..." (פרוטוקול, עמ' 125 ש' 9-13).

מאחר שהמערער סבר כי היעד העיקרי לחיסול הינו רומה ולא המנוח, הטענה שלא התכוון להביא למותו של המנוח ואף הזהיר אותו במטרה למנוע את הפגיעה בו, איננה רלבנטית. המערער לא ביצע אף פעולה שמטרתה לסכל את המזימה להמית את רומה ולא הביע כל הסתייגות בעניין, נהפוך הוא, המערער פעל ביחד עם שאר הקושרים לקידומה של תוכנית זו.

שנית, ומבלי שאצטרך להכריע בעניין, דומני כי גם אילו מטרת הקשר הייתה מלכתחילה להביא למותו של המנוח, עדיין היה מקום להרשיע את המערער בעבירת קשירת קשר לביצוע פשע תוך שימוש בהלכת הצפיות. היסוד הנפשי הדרוש בעבירת קשירת הקשר הינו, כאמור, "כוונה להביא את העבירה הפלילית שלשמה נקשר הקשר, לידי ביצועה" (ע"פ 5927/11 הררי נ' מדינת ישראל, פסקה 42 (23.8.2012) (להלן: עניין הררי); גבריאלי הלוי, תורת דיני העונשין כרך ב, 590-591 (2009) (להלן: הלוי)). את יסוד הכוונה ניתן להוכיח באמצעות הלכת הצפיות, קרי, שמתקיימת צפייה בפועל בעת ההתנהגות כי התרחשות המטרה היא אפשרות קרובה לוודאי (עניין סנקר, פסקה 24; עניין הררי, פסקה 42; הלוי, עמ' 592-593). בדיון בעבירת הסיוע כבר עמדתי בהרחבה על כך שהמערער אמנם לא חפץ בהתממשות רציחתו של המנוח אך בהחלט צפה כי התרחשותה היא אפשרות קרובה לוודאי. דבריי לעיל, בנוגע להחלת הלכת הצפיות ביחס לרכיב המטרה בעבירת הסיוע לרצח, יפים גם לעניין רכיב הכוונה בעבירת קשירת הקשר לביצוע הרצח. לפיכך אני סבור כי התקיים היסוד הנפשי הדרוש בעבירת קשירת הקשר.

אשר על כן, אני מוצא כי צדק בית המשפט המחוזי כאשר הרשיע את המערער בעבירת קשירת קשר לביצוע פשע.

גזר הדין

59. ערעורו של המערער מופנה, כאמור, גם כלפי גזר דינו של בית המשפט המחוזי. הלכה ידועה היא כי ערכאת הערעור אינה מתערבת בחומרת העונש שנקבעה על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים, גם לאחר תיקון 113 לחוק העונשין (ראו: ע"פ 3931/13 באום נ' מדינת ישראל (10.6.2014); ע"פ 5931/11 עבדולייב נ' מדינת ישראל (22.10.2013); ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009)). לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, בנימוקי הערעור ובתשובה להם, ולאחר שמיעת הצדדים לפנינו, אני סבור כי המקרה הנוכחי אינו נמנה על אותם מקרים המצדיקים התערבות, כפי שיובהר להלן.

60. תחילה אבחן את טענותיו של המערער ביחס לקביעת מתחם העונש ההולם. אינני מקבל את טענתו של המערער כי בית המשפט המחוזי לא התייחס דיו לנסיבות ביצוע העבירה, ובפרט כי לא נתן משקל מספיק לשיחת האזהרה שערך עם המנוח ולחלקו היחסי הקטן בביצוע העבירה. גזר דינו של בית המשפט המחוזי מפורט היטב, לאורכו הוא מונה את כלל הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה באופן מסודר ומנומק, תוך מתן דגש רב לשתי הנסיבות עליהן הלן המערער. כך נשקל חלקו היחסי של המערער בביצוע העבירות בהתאם לסעיף 40ט(א)(2) לחוק העונשין, ונקבע כי הוא "לא היה החוליה הדומיננטית בשרשרת העבריינית...חלקו היחסי אף היה קטן מזה של עד המדינה" (עמ' 9 לגזר הדין). גם הפעולה האקטיבית שביצע המערער במטרה להזהיר את המנוח נלקחה בחשבון במסגרת קביעת מתחם העונש ההולם, בהתאם לסעיף 40יב לחוק העונשין - "סעיף הסל" המאפשר לשקול נסיבות נוספות הקשורות בנסיבות

ביצוע העבירה. לצד זאת יודגש, כי מעשיו של המערער ראויים לגינוי ולהוקעה שכן הם תרמו תרומה בלתי מבוטלת, גם אם פחותה ביחס ליתר המבצעים, לביצועה של עבירה הרצח - מהעבירות החמורות ביותר בספר החוקים אם לא החמורה שבהן. גם ההתחשבות במערער בעקבות שיחת האזהרה נעשתה באופן מידתי וראוי שכן הוכח שמשלב זה ואילך הוא לא ביצע אף פעולה אקטיבית להבטחת שלומו של המנוח. זאת, על אף שנודע למערער כי המנוח, ולא רומה, הוא היעד העיקרי לביצוע עבירת הרצח, ועל אף שנחשף לפרטים נוספים רבים בתוכנית אשר קרמה עור וגידים.

61. כמו כן, טען המערער כי יש להקל בעונשו נוכח הקונפליקט בו היה מצוי שכן מחד ניסה למנוע את המתת המנוח ומאידך חשש ששאר הקושרים יפגעו בו אם יסכל את מזימתם. אמנם, סעיף 40ט(א)(5) לחוק העונשין מנחה את בית המשפט לשקול את "הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה" אולם אינני מוצא כי על המערער הופעלו לחצים או איומים המצדיקים התחשבות מיוחדת בעת גזירת דינו. כך למשל, עדותו של המערער מלמדת כי הוא שוכנע על ידי סרגיי להסיע את המבצעים מבלי שהופעל עליו לחץ יוצא דופן, לא כל שכן איומים. סבורני, כי דווקא העובדה שהמערער התלבט בין מניעת הפשע לבין המשך הפעילות העבריינית ובחר באפשרות האחרונה, כיוון שרצה "להציל את עורו" מהווה שיקול להחמרה בעונשו, כפי שיובהר בהמשך.

62. גם דינה של טענת המערער, לפיה מתחם העונש הראוי בעניינו צריך להיות בין ארבע לשבע שנות מאסר בפועל, להידחות. טענה זו של המערער נטענה בעלמא ומבלי כל הפנייה לפסיקה שיכולה ללמד על חריגה כלשהי ממדיניות הענישה המקובלת. מעבר לצורך יצוין ויוזכר, כי סעיף 33(1) לחוק העונשין קובע כי עונשו של המסייע לביצוע עבירת רצח הוא 20 שנות מאסר. כל שכן, מתחם ענישה אשר הרף התחתון שלו הוא שבע שנים, הוא סביר ומידתי בנסיבות העניין, ואינני רואה מקום להתערב בו.

63. אינני מקבל אף את טענת המערער לפיה היה מקום להטיל עליו עונש המצוי ברף התחתון של מתחם הענישה. המערער לא מנה אף נסיבה שאינה קשורה בביצוע העבירה המצדיקה התחשבות בחומרת עונשו. התסקיר המשלים שערך שירות המבחן בעניינו של המערער מצביע על כך שהוא מתקשה לראות את עצמו כמי שהיה פעיל ומעורב בביצוע העבירה. הדברים מצטרפים לתסקיר שירות המבחן הראשון אשר המליץ על הרתעת המערער מביצוע עבירות עתידיות בדרך של "ענישה מוחשית ומציבת גבולות". עוד יצוין, כי בית המשפט המחוזי התחשב לקולה בשיחת האזהרה שערך המערער עם המנוח הן בשלב קביעת מתחם העונש והן בשלב גזירת העונש בתוך המתחם. סבורני, כי מבחינה אנליטית היה מקום להתחשב בשיחה זו אך ורק בשלב קביעת מתחם העונש שכן היא קשורה בטבורה לנסיבות ביצוע העבירות עצמן. כך, בית המשפט המחוזי התחשב למעשה פעמיים באותה הנסיבה לקולה, ואינני מוצא מקום להקלה נוספת בעונש בגינה.

64. זאת ועוד, סבורני, בדומה לעמדתו של בית המשפט המחוזי, כי שיקולי הרתעה ובמיוחד שיקולי הרתעת הרבים, מצדיקים החמרה בעונשו של המערער בהתאם לסעיף 40 לחוק העונשין. אין חולק כי המערער נקלע לדילמה מורכבת במסגרתה הוא הפך לחלק אינטגרלי מחבורה אשר קשרה קשר לרצוח אדם שהוא לא חפץ במותו. המערער התלבט בין הצלתו של המנוח לבין מחויבותו ונאמנותו לחבורה שהתגבשה סביב ביצוע הרצח, ובחר, למרבה הצער, ללכת בנתיב הפלילי הראוי לגינוי ולהוקעה. בין אם בחר להמשיך ולסייע בביצוע העבירה בשל חששו מיתר הקושרים ובין אם בחר בכך בשל הלחץ החברתי, דומה כי דרושה בעניינו ענישה משמעותית ומרתיעה שתהווה תמרור אזהרה עבור קושרים עתידיים אשר יעמדו בפני התלבטות דומה. ענישה אשר תעמוד לנגד עיניהם של אותם "מתלבטים" ותגרום להם לחשוש יותר מאימת הדין מאשר מהאיום שנשקף להם מצד שותפיהם לדבר עבירה.

65. לבסוף, גם טענת המערער ביחס לחיובו בתשלום פיצויים להוריו של המנוח, דינה להידחות. בניגוד לעמדת המערער, בית המשפט המחוזי שקל היטב את הנזק הבל ישוער שנגרם למשפחת המנוח, אשר פורט בהרחבה בתסקיר נפגע העבירה, וקבע כי יש לחייב אותו בפיצוי של 100,000 ש"ח להורי המנוח. אין בידי לקבל את טענת המערער לפיה חיובו בפיצויים הוא אקט עונשי אשר מנוגד לכוונת המחוקק. יודגש, כי תכליתו של הפיצוי הכספי הנגזר במסגרת ההליך הפלילי היא הענקת מזור לנפגע העבירה ולמשפחתו (ע"פ 1287/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (5.8.2015); וע"פ 4186/13 ע'נאים נ' מדינת ישראל, פסקה נו (13.4.2015)). סבורני, כי הפיצוי בו חויב המערער הולם את חומרת העבירות מושא ערעור זה, ומתיישב עם התמונה המצערת שעולה מתוך תסקיר נפגע העבירה. כמו כן, פיצוי זה משקף באופן הולם את חלקו היחסי של המערער ביחס למבצעי העבירה העיקריים אשר חיובו בתשלום סכום הפיצוי המקסימאלי של 258,000 ש"ח, הקבוע בסעיף 77(א) לחוק העונשין.

אשר על כן, דין ערעורו של המערער על גזר הדין להידחות אף הוא.

66. על כל האמור, אני מוצא כי צדק בית המשפט המחוזי כאשר הרשיע את המערער בעבירות הסיוע לרצח; קשירת קשר לביצוע פשע; ובנהיגה ללא רישיון, והטיל עליו את העונש האמור בפסקה 1 לעיל, ואני מציע לחבריי לדחות את הערעור.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט נ' סולברג:

אני מסכים.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן.

ניתן היום, כ"ג בחשון התשע"ו (5.11.2015).

